

SÍKLAKI ISTVÁN (SZERK.)

Szóbeli befolyásolás II.

T Á R S A D A L M I K O M M U N I K Á C I Ó

SOROZATSZERKESZTŐK

HAMP GÁBOR

HORÁNYI ÖZSÉB

A SOROZAT KÖTETEI

Karl Erik Rosengren: *Kommunikáció*

James A. Anderson: *A kommunikációelmélet ismeretelméleti alapjai*

Korpics Márta - P. Szilczl Dóra (szerk.): *Szakrális kommunikáció*

Loet Leydesdorff: *A kommunikáció szociológiai elmélete*

SÍKLAKI ISTVÁN (SZERK.)

Szóbeli befolyásolás

II. Nyelv és szituáció

TYPOTEX

Budapest, 2008

E kötet az alábbi kiadás 2., bővített-átdolgozott változata:
Síklaki István: *A szóbeli befolyásolás alapjai. I-II. kötet*
Budapest, Tankönyvkiadó, 1990

Fordította: Síklaki István, Sólyom Barbara

A kötet megjelenését az
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Társadalomtudományi Kara

és a

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kara

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

támogatta

Copyright © Síklaki István, Typotex Kiadó, 2008
Hungarian translation © Síklaki István, Sólyom Barbara, Typotex Kiadó, 2008

Témakör: *kommunikáció, nyelvészet, pszichológia, szociálpszichológia*

ISBN 978 963 9664 94 4
ISSN 1785-0053

Tartalom

■ ERVING GOFFMAN <i>A homlokzatról Síklaki István fordítása</i>	
A rituális elemek analízise a társas interakcióban	11
A homlokzatóvás alaptípusai	17
Az elkerülő eljárás	17
A kiigazító eljárás	19
Pontszerzés – a homlokzatóvás agresszív felhasználása	21
A helyes homlokzatóvás megválasztása	23
Együttműködés a homlokzatóvásban	23
Az én rituális szerepei	25
Szóbeli érintkezés	26
A homlokzat és a társas viszonyok	31
A rituális rend természete	32
<i>Jegyzetek</i>	34
<i>Hivatkozások</i>	36
■ PENELOPE BROWN – STEPHEN LEVINSON <i>Univerzáliák a nyelvhasználatban: az udvariasság jelenségei Síklaki István fordítása</i>	
1. Bevezetés	37
1.1. Prológus	37
1.2. A probléma	39
1.3. Módszer	40
2. Az összegezett érvelés	42
3. A gondolatmenet: Intuitív alapok	43
3.1. Feltevések: Az interakció résztvevőinek tulajdonságai	43
3.1.1. <i>Homlokzat</i>	43
3.1.2. <i>A homlokzat mint igények együttese</i>	44
3.1.3. <i>Racionalitás</i>	46
3.2. Természetüknél fogva homlokzatfenyegető aktusok	47
3.2.1. <i>Első különbségtétel: fenyegetett homlokzattípusok</i>	48
3.2.2. <i>Második különbségtétel: H homlokzatának vagy B homlokzatának fenyegetése</i>	49
3.3. A HFA-k stratégiái	51
3.4. A stratégiák megválasztását befolyásoló tényezők	53
3.4.1. <i>A nyereségek: a priori megfontolások</i>	54

3.4.2. A körülmények: szociológiai változók	57
3.4.2.1. A HFA súlyának kiszámítása	57
3.4.2.2. P, D és R kontextusfüggése	60
3.4.2.3. P, D és R mint független változók	62
3.4.2.4. Kétértelműség és egyértelművé tétel mint P, D és R bizonyítéka	63
3.4.3. A nyereségek felmérésének és a kockázat súlyozásának integrálása a stratégia kiválasztásában	65
4. A modell természetéről	66
4.1. Megjegyzések alternatív modellekről	66
4.2. Egy formalizálási lehetőség	69
5. Az udvariassági stratégiák nyelvi megvalósításai	71
5.1. Bevezetés	71
5.2. Pőrén a mikrofonba stratégia	74
5.2.1. A homlokzati fenyegetés nem minimalizálásának esetei	76
5.2.2. A pőrén a mikrofonba stratégia alkalmazásának HFA-ra irányuló esetei	76
5.3. Pozitív udvariasság	77
5.3.1. Állíts közös alapot!	78
5.3.2. Közvetítsd, hogy B és H együttműködő partnerek!	83
5.3.3. Elégítsd ki H vágyát valamilyen X után!	86
5.4. Negatív udvariasság	86
5.4.1. Légy közvetlen!	87
5.4.2. Ne előfeltételezz!	90
5.4.3. Ne kényszerítsd rá akaratomat H-ra!	96
5.4.4. Közöld B-nek azt a kívánságát, hogy nem akar összetűzésbe kerülni H-val!	98
5.4.5. Orvosold H egyéb igényeit!	102
5.5. Mikrofon mellé stratégia	103
5.5.1. Hívj elő beszélgetési implikátúrákat!	106
5.5.2. Légy homályos vagy kétértelmű: Sértsd meg a mód parancsolatát!	112
Jegyzetek	114
Hivatkozások	114

■ JANET BEAVIN BAVELAS – L. EDNA ROGERS – FRANK E. MILLAR
Interperszonális konfliktus *Síklaki István fordítása*

Bevezetés	119
Az interperszonális konfliktus tanulmányozása	120
Összegzés és javaslat	132
A diádok és a csoportok típusai	132
A konfliktusos adatok beszerzésének módjai	132
Hírközlési eszközök	133
Kutatási módszerek	133
Köszönetnyilvánítás	133
Hivatkozások	134

■ JOHN HERITAGE Híradóinterjúk elemzése: a hallgatóság számára előállított beszéd aspektusai <i>Síklaki István fordítása</i>	
Bevezetés	137
Kérdés-válasz szekvenciák és harmadik lépésbeni fogadtatásuk	138
A hír formulázása	142
A formulázások néhány szabványos alkalmazása a híradóinterjúkban	146
A hívószó	146
Az együttműködő visszatérés	147
A következtetéssel kidolgozó szonda	149
Az interjúbeszéd és intézményi háttere	153
<i>Jegyzetek</i>	156
<i>Hivatkozások</i>	156
■ JOHN WILSON Egy politikai kérdés <i>Sólyom Barbara fordítása</i>	
Bevezetés	159
Kérdések és válaszok a pragmatikában és a politikában	162
Kérdések a Parlamentben	170
A kérdések kiosztása a Parlamentben	171
Kérdező és válaszoló	180
A parlamenti interpellációs kérdések funkciója	183
Kitérés a kérdés elől	190
Nixon a kitérő válaszokról	193
Konklúzió	198
<i>Hivatkozások</i>	199
■ MAX ATKINSON Tapscsapda <i>Síklaki István fordítása</i>	
A taps kiváltásának eszközei	201
Egy név bedobása	202
Hármas listák	208
Kontrasztpárok	220
Általánosság és egyszerűség	226
■ ROGER FOWLER Hatalom <i>Síklaki István fordítása</i>	
A nyelv mint társadalmi gyakorlat	231
A hatalom és a szolidaritás névmásai	233
Direktív és konstitutív nyelvi gyakorlat	234
Ideológia a szociolingvisztikai változatokban	235
Nyelvészeti lajstrom	238
Lexikai eljárások	238
Tranzitivitás	239
Szintaxis	240
<i>Kihagyás</i>	241
<i>Sorrend</i>	241
<i>Komplexitás</i>	244

<i>Modalitás</i>	242
<i>Beszédaktusok</i>	243
<i>Implikátúra</i>	244
<i>Beszélőváltás</i>	244
<i>Megszólitás, megnevezés és személyes referálás</i>	244
<i>Fonológia</i>	244
Rövid példa	245
<i>Hivatkozások</i>	251
■ BOB HODGE – ROGER FOWLER <i>Orwell nyelvészete</i>	
<i>Sólyom Barbara fordítása</i>	255
■ PAUL DREW <i>A bírósági interakciókban használt nyelv elemzése</i>	
<i>Síklaki István fordítása</i>	
Bevezetés	273
A bírósági nyelv kutatása	274
A résztvevők orientációja a kontextusra	275
A keresztkérdés harcjellege: egy eset elemzése	278
A leírások miként implikálhatnak alternatív magyarázatot	281
Az elemzés összegzése	283
<i>Konklúzió</i>	283
<i>Hivatkozások</i>	285
■ GILLIAN DYER <i>A reklám nyelve</i> <i>Sólyom Barbara fordítása</i>	287
A szavaknak érzéseik vannak	288
Márkanevek	288
A hangszín	289
A reklámnyelv szerepe	292
A nyelv és a jog	296
Kulcsszavak	297
Képes beszéd	299
A nyelv „hiánya” – a kalligráfia	302
<i>Jegyzetek</i>	303
<i>Hivatkozás</i>	303
■ GARY ALAN FINE <i>Szóbeszéd és pletykázás</i> <i>Síklaki István fordítása</i>	
A szóbeszéd és a pletyka definíciója	305
A szóbeszéd tartalmi kategóriái	306
A szóbeszéd és pletyka szisztematikus megközelítései	307
Funkcionális felfogás	307
Stratégiai felfogás	308
<i>Tranzakcionális nézőpont</i>	308

<i>Konfliktusos nézőpont</i>	309
<i>Csereperspektíva</i>	309
Situációs megközelítés	310
A mendemonda szerkezete	311
Hosszúság és részletesség	311
Mód és idő	312
Keret	313
A szóbeszéd és pletyka vizsgálata	313
Konklúziók	317
<i>Hivatkozások</i>	317
■ Függelék: A fordítások alapjául szolgáló szövegek eredeti lelőhelye	321